

DAGENS FRÅGOR

Storbritannien och EEC

Premiärminister Wilsons meddelande till underhuset, att Storbritannien avsåg att söka inträde i EEC, mottogs som om han förkunnat en seger. I själva verket innebar beslutet också en seger, nämligen över vissa motståndare inom mr Wilsons egen regering. De hade fått böja sig. Men i övrigt var segern uttagen i förskott. Det fanns en motståndare, som inte kände sig besegrad, nämligen general de Gaulle.

Utrikesminister Brown gjorde för en tid sedan en bedömning, som gick ut på att den franska presidenten efter de senaste valen inte skulle ha politisk styrka att säga ett nytt nej till England i EEC. Varpå han baserade denna optimistiska tro är obekant; i varje fall tydde den inte på någon närmare bekantskap med franska förhållanden. Först och främst har general de Gaulle aldrig visat någon tendens att vika undan i frågor av principiell betydelse. Vidare är det långt ifrån säkert, att det franska folket vill ta någon inre politisk strid för Englands skull, särskilt som detta land för sitt inträde i den gemensamma marknaden förutsätter en särbehandling.

Att de franska jordbrukarna skulle vilja avstå några förmåner för det engelska samväldets skull är sålunda helt utslutet. Men har verkligen England möjlighet att betala vad det kostar att acceptera EEC:s jordbrukspolitik? England har, trots vissa förbättringar på senare dit, fortfarande en otillfredsställande betalningsbalans, och med ytterligare påfrestningar blir

den eventuellt en belastning för EEC, som skulle komma att tvingas att stödja sin nya partner. Den omstrukturerad, som krävs inom engelsk industri — och inom engelsk fackföreningsrörelse! — för att garantera full stabilitet åt pundet, kräver lång tid och smärtsamma förändringar. Om premiärminister Wilson är i stånd att genomdriva dessa är tills vidare osäkert.

Viktigare var emellertid att få reda på om general de Gaulle fann fortsatta hinder föreligga för Englands anslutning till Romfördraget. Har egentligen viljan att dela politik med Europa blivit större i Storbritannien? Har inte det »speciella förhållandet» mellan USA och Storbritannien, som Churchill på sin tid alltid åberopade och som de Gaulle bistert iakttog, fortsatt oförändrat, och är inte mr Wilson ytterst angelägen att bevara det? Så är naturligtvis fallet. General de Gaulle anser sig fortfarande ha anledning att se upp så att inte med Storbritannien en trojansk häst införes i det europeiska lägret. I nattens mörker kanske den öppnas, och ut strömmar amerikanska affärsmän, beredda att köpa upp de industrier i vilka USA ännu inte hunnit skaffa sig inflytande.

Men general de Gaulle har inte sagt ett bryskt nej liksom förra gången. Han finner det smidigare att hålla möjligheten till en associering öppen och låta hela frågan gå till förhandlingar. Frankrike kan låta dessa dra ut på tiden. Eftersom Storbritanniens anslutning på det ena eller andra viset inte är självklar, finns många pro-

blem att diskutera. Ett sådant är hur Storbritannien kommer att uppträda som handelspartner och hur landet i den egenskapen brukar hålla sina löften. Lärerika erfarenheter finns att hämta från dess umgänge med EFTA.

På flera håll har man länge bedömt utvecklingen så, att Storbritanniens väg till EEC kommer att gå över en association. Detsamma gäller för Sverige och de andra småstaterna inom EFTA, som kan ta denna utsikt med jämnmod. För Storbritannien är läget ett annat. Blir en association erbjuden och måste den accepteras innebär detta, att det handelspolitiska samarbetet kan börja, men att den politiska medbestämmanderätten får anstå. Det blir ett beskt piller att svälja för ett land, som söker det politiska inflytandet för att kunna påverka de handelspolitiska villkoren.

Högerpartiet och statsbanken

Lika stort intresse som socialdemokraterna tycks ha av att försöka framställa den mångfacetterade statsbanken som en patentmedicin, lika angeläget har det varit för högerpartiet att i sin partimotion klagöra vari problemen består och vilka åtgärder som erfordras för att komma tillrätta med dem. Högermotionen är en skarp analys av svensk ekonomi, samtidigt som den ger recept för framtiden.

Vad är det som gör att svensk ekonomi så snabbt försämrats och att vi idag har betydande konkurrenssvårigheter med åtföljande driftsinskränkningar och arbetslöshet? En serie missgrepp och underlåtenhetssynder i den förda ekonomiska politiken har lett fram till denna situation. En inflationsdrivande bostadspolitik, en ohämmande statlig utgiftsutveckling, underlåtenheten att ge sig i kast med prisstegringarna, ett uråldrigt skattesystem och ständigt stigande skatter för både enskilda och företag är några orsaker.

Insikten om att det är välkonsoliderade och konkurrenskraftiga företag som kan skapa sysselsättningstrygghet ställer krav på en politik som underlättar näringslivets arbetsbetingelser och dess kapitalförsörjning. En avgörande förutsättning för ett ökat risktagande i näringslivet är att självfinansieringen för företagen kan underlättas. Forsknings- och utvecklingsarbetet som blivit allt betydelsefullare måste stimuleras.

Men även kreditmarknaden måste reformeras. Tillgången på riskvilligt kapital kan ökas och näringslivets kreditförsörjning fungera smidigare. En modernisering av banklagstiftningen, valutaregleringens avskaffande, vilket skulle tillföra svenskt näringsliv kapital utifrån, och en bättre fungerande aktiemarknad är väsentliga krav. Även den mindre företagsamhetens kredit-svårigheter har uppmärksammats i högermotionen, vari föreslås att kreditgivningsförmågan förbättras för AB Industrikredit och AB Företagskredit och också att Hantverks- och Industrilånefonden ges ökade resurser.

De sociala följderna av den nödvändiga dynamiken i näringslivet från den enskildes synpunkt har högerpartiet ägnat stor uppmärksamhet. Ett helt trygghetspaket har fogats till bankalternativet varvid man bl. a. tagit upp sådana frågor som en förbättrad arbetslöshetsförsäkring och utbyggd rätt till avgångsbidrag. Omskolningsverksamheten, gällande pensionsregler, inlösen av egnahem, ökade lokalisering-lån och den arbetsmarknadspolitiska beredskapen finns också med i bilden.

Att högerpartiet har tagit upp dessa frågor är framsynt och även viktigt därför att de inte hittills rönt någon större uppmärksamhet från socialdemokraternas sida — utom möjligtvis i den mera snåriga buskpropagandan, där det kommer att heta att statsbanken även skall klara dessa problem.

Kommunistisk splittring

Det svenska kommunistpartiets kongress i maj kunde bjuda på två nyheter; antagandet av ett nytt partiprogram och ett nytt partinamn. Därmed har den taktiska omläggningen som förberetts under de senaste åren slutförts. Att beteckna utgången som särskilt sensationell vore felaktigt. Hr Hermansson har ett säkert grepp om partiapparaten och det hade dessutom varit fåviskt att tro, att partidisciplinen skulle ha slappnat. Utvecklingen inom det svenska kommunistpartiet är inte heller originell; den har följt samma mönster som utmärker de västeuropeiska kommunistpartierna i övrigt.

Som tidigare påpekats i Sv.T. (Sven Allard: Den nya folkfronten, Sv.T. 9/66) innebär den nya taktiken, att man återupptagit enhets- och folkfrontstaktiken från 1930- och 40-talen. Riktlinjerna för den »nya vänsterpolitiken» — »demokratisk enhetspolitik» heter det enligt den kommunistiska terminologien — fastslogs redan vid den tjugonde ryska partikongressen 1956 och bekräftades därefter vid två internationella kommunistkonferenser i Moskva 1957 och 1960. Vid den senare var också det svenska kommunistpartiet företrätt. I princip innebär den nya nationella kommunismen endast en anpassning till Moskvas direktiv. Den svenska kommunismen följer i huvudsak samma väg som de andra europeiska kommunistpartierna. Och det är betecknande, att det nya partiprogrammet i mångt och mycket endast ger uttryck för tankegångarna i den kommunistiska lärobok i »marxismen-leninismens grundvalar», som utgavs 1959 av det ryska kommunistpartiet och som är en av de främsta ledstjärnorna för de Moskvatrogna kommunistpartierna världen över i såväl teori som taktik. Hr Hermansson själv har tidigare dokumenterat sin följsamhet genom att publicera »Väns-

terns väg», ett troget eko av den nämnda läroboken.

Den »nationella» vägen och det formella frigörandet från Moskva — med Moskvas välsignelse — har för hr Hermansson och hans majoritet inom kommunistpartiet inneburit såväl försom nackdelar. På pluskontot kan han skriva en större salongsfärdighet och ökad attraktivitet på vissa väljargrupper. Den »nya-vänsterpolitiken» har också givit ett ökat utrymme för att på känt manér och med 30- och 40-talen som förebild agera genom diverse täckorganisationer, Socialistiska förbundet, Vietnamkommittén, Vietconggrupperna för att nu endast nämna några.

Men den nya vägen har också medfört problem. En mindre grupp har uppenbarligen tagit den »demokratiska enhetspolitiken» på alltför stort allvar och vill till varje pris få till stånd ett samarbete med socialdemokratien. Den falangen torde dock inte bereda hr Hermansson några större bekymmer. Den nuvarande partilinjens avviker ju trots allt inte så särdeles mycket från deras önskemål, och skulle till äventyrs några av dem gå över till socialdemokratien är väl för kommunisternas vidkommande inte någon större olycka skedd.

Den andra oppositionsfalangen som i likhet med den kinesiska kommunismen vägrar att acceptera de nya signalerna kan bli till större besvär. För hr Hermansson kan det givetvis innebära fördelar med att kunna peka på en ännu mera extrem grupp än hans egen för att därigenom själv framstå som »moderationens» talesman. De grupper, som kan väntas ingå i det nya »kinesiska» partiet är dock i hög grad militanta och kan för den skull måhända bereda hr Hermansson vissa svårigheter. Det skulle onekligen vara en paradox, om hr Hermanssons parti skulle få sina sammankomster uppbrut-

na av företrädare för den "bruna kommunismen".

Kulturen och Sveriges Radio

I aprilnumret av Antennen, Sveriges Radios personaltidning, har kulturchefen Lars Hansegård skrivit ett inlägg beträffande kulturdebattens vänstervridning och därvid kommit med påståenden som knappast kan få stå oemotsagda. »Sveriges Radios uppgift», säger hr Hansegård, »är *inte* att aktivera en konservativ opinion, att försöka flytta kulturdebatten i konservativ riktning. Det skulle vara ett partiskt handlingsätt och förefaller inte rimma väl med avtalet med staten. Visar det sig att en sådan konservativ opinion på allvar gör sig hörd i kulturlivet i allmänhet och hos Sveriges Radio ska vi visa oss lyhörda för den, men i närvarande stund har som sagt kulturkonservatismen få aktiva företrädare och spektrum sträcker sig i stort mellan liberalism och vänstersocialism för att använda de politiska termerna, vilka bara till dels täcker vad det här är fråga om.»

Det är verkligen ett egendomligt påstående hr Hansegård kommer med. Man skulle med lika stor rätt kunna hävda, att det inte finns någon kultur i Sveriges Radio, och varför skall man då ha en kulturchef? Hr Hansegård gör det lika lätt för sig. Det finns ingen konservativ opinion, säger han, endast en utpräglad vänsteropinion. När Sveriges Radio speglar vänsteropinionen, låter man alltså den enda opinion som finns komma till uttryck och mot den bakgrunden blir allt tal om vänstervridning orimlig. Men borde det inte ha gått upp för hr Hansegård, att den blotta omständigheten, att man praktiskt taget dagligdags i tidningarna och man och man emellan talar om vänstervridningen i radio och TV, är ett uttryck för att det just finns en utbredd konservativ opinion, som kraf-

tigt tar avstånd från de vänsteruppfattningar, som i alltför stor utsträckning präglar radion och televisionen. Om allt vore frid och fröjd, skulle ju hr Hansegård inte ens behöva bemöta kritiken, eftersom ingen kritik skulle finnas.

Kulturkonservatismen har få aktiva företrädare, hävdar radions kulturchef vidare. Vad vet hr Hansegård om det? Har man på allvar försökt att intressera kulturkonservativa företrädare för att uppträda i radio och TV? Det är sant, att man inte finner dessa personer lika lätt som inom den »nya vänstern», där vi har ett antal personer som inte bara är professionella tyckare och debattörer utan som dessutom målmedvetet arbetat på att infiltrera radion och TV:n som till stor del lyckats i sitt uppsåt. Kulturkonservatismens företrädare finner man sällan bland de professionella tyckarna. Det är människor, som har ett vardagligt arbete att sköta men som för den skull ingalunda har mindre pregnanta åsikter. De finns i ett stort antal, inte bara i Stockholm utan över hela landet. Med sina resurser och kontakter borde det inte vara så svårt för Sveriges Radio att få till stånd en allsidig belysning av olika frågeställningar, om man verkligen ville det.

Den ofärdiga välfärden

Det är någonting ruttet i Sveriges tillstånd, den kommentaren ligger nära till hands vid begrundandet av Gunnar och Maj-Britt Inghes genomgång av den svenska välfärdsstaten i deras opus »Den ofärdiga välfärden».

Obehagligt nog upptäcker paret Inghe — av vilka han varit ivrig claritéist — att deras genomgång av sociala missförhållanden "... misstänkt liknar de borgerliga partiernas inför varje val återkommande jeremiad över vanskötsel och misslyckanden". Bort det!

Ingen verklig kritik må riktas mot den bästa av regeringar.

Men obehagliga frågor tränger sig ändå på de vetenskapligt skolade auktorerna. Hur kan det komma sig att vårt land med vår höga levnadsstandard och ekonomiska kapacitet inte har kunnat komma till rätta med problemen och bristerna i det nutida samhället, frågar sig författarna? Med deras marxistiska samhällssyn blir svaret givet: orsaken ligger hos det ännu bestående klassamhället i Sverige, med den privata äganderätten av produktionsmedlen som en social oansvarig och oberäknelig joker som kullkastar alla rationella beräkningar och försök till social planering!

Det är märkligt att man på radikalt håll så ofta måste göra viktiga nyupptäckter av grundläggande samhällsrealiteter. Tag bara den revolutionerande insikten att det finns olika sociala klasser i dagens Sverige (likaväl som i alla andra länder). Det tycks vara svårt att nå fram till den enkla insikten att det klasslösa samhället är en utopi. Vi behöver bara se på Sovjetunionen och Jugoslavien för att få den sanningen bekräftad.

Ett marxistiskt präglat synsätt leder

blott till en återvändsgränd vid en granskning av bristerna hos välfärdsamhället. Sanningen är helt enkelt, att det knappast finns några enkla givna förklaringar till varför det blivit som det blivit. Men däremot torde det ligga någonting i makarna Inghes observation att det är de sämst ställda, de fattiga som råkar illa ut. Om man lägger till att det är olika minoritetsgrupper som har det sämst, blir bilden klarare.

I våra dagars politiska liv gäller det för de politiska partierna att "uppvakta" stora grupper med olika reformer och åtgärder som gynnar dessa. Därigenom blir det ekonomiska utrymmet och den politiska viljan att göra någonting för minoritetsgrupper begränsad. Prioriteringen av olika åtgärder blir ofta inte i första hand betingade av sociala rättvis- eller rent humanitära skäl utan av kalkyler som gäller bevarande av eller vinnande av den politiska makten. Man kan med viss fog hävda att partierna — och det gäller *alla* partier — mutar de stora väljargrupperna på de nödlidande minoriteternas bekostnad. Tyvärr är det nog inte så förvånansvärt att välfärden är "ofärdig".